

WIELKIE
PYTANIA

GRZEGORZ
SZYMANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania filozofii zakres rozszerzony dla szkoły ponadpodstawowej (LO, Technikum)

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

Warszawa 2019

Redakcja merytoryczna – dr Jolanta Sawicka-Jurek

Recenzja merytoryczna – prof. Radosław Cezary Gwizdon
dr Jan Łukasiuk
Katarzyna Szczepkowska-Szcześniak
Agnieszka Ratajczak-Mucharska

Redakcja językowa i korekta – Altix

Projekt graficzny i projekt okładki – Altix

Skład i redakcja techniczna – Altix

Warszawa 2019

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Dlaczego filozofię Platona nazywamy metafizyką?

Klasa / czas trwania lekcji:

klasa I, czas 2x45 min

Cele:

Po lekcji uczeń:

- a) wyjaśnia czym jest metafizyka;
- b) wyjaśnia platońską teorię idei jako niematerialnych, niezmiennych i wiecznych wzorców dla zmiennych i czasowych rzeczy fizycznych, porównując ją z poznaną definicją metafizyki;
- c) stosuje teorię idei do wyjaśnienia wybranego sporu filozoficznego (np. sporu o to, czym są lub jak istnieją liczby);
- d) objaśnia platońską teorię poznania, definiując termin anamneza.

Pytania kluczowe:

Czym jest metafizyka? Dlaczego należy do niej filozofia Platona?

Metody/Techniki/Formy pracy

Wizualizacja lub praca z tekstem źródłowym. Wykorzystanie teatrzyku Kamishibai (metafora jaskini), praca z tekstem (dzieła Platona). Sugerowane zastosowanie oceniania kształtującego (OK). W sytuacji uczniów z SPE istotne jest właściwe przydzielenie ról, zależnie od dysfunkcji.

Środki dydaktyczne:

- teatrzyk Kamishibai
- karteczki dla uczniów (zielone, żółte, czerwone) – do pracy z OK
- wydrukowane postacie ludzi, mieszczące się w okienku teatrzyku (minimum 4 razy po 6 sylwetek)
- nożyczki, arkusze papieru, klej
- opcjonalnie można wykorzystać 3-4 komputery z dostępem do Internetu lub sprzęt własny uczniów (smartfony). Jeżeli nie korzystamy z pomocy Internetu, niektóre materiały można wcześniej wydrukować.

Tekst:

Platon (2018). Państwo, Gliwice, OnePress , 514-518C

Opis przebiegu lekcji:

- a) Zapisujemy na tablicy NaCoBeZU: Wiem, co Platon rozumiał jako ideę; Wiem, czym jest fizyka i metafizyka.

- b) Zmiana konfiguracji sali lekcyjnej na dostosowaną do teatrzyku Kamishibai. Naprzeciw teatrzyku ustawiamy krzesła (można w półkolu). Pod oknami pozostawiamy trzy- cztery stoliki (będą potrzebne do ćwiczeń – do których, zwłaszcza dla wzrokowców- potrzebne jest dobre oświetlenie). Na stolikach tych zostawiamy nożyczki, papier i wydrukowane sylwetki.
- c) Dzielimy uczniów na 4 grupy.
- d) Polecamy zająć stoliki przy oknie i przygotować (wyciąć, ewentualnie pokolorować) sylwetki (to zadanie możemy zlecić uczniom z SPE (np. z zespołem Aspergera). Przekazujemy też wydrukowane polecenie.
Przygotujcie sylwetki ludzkie i tło, na którym wystąpią. Waszym zadaniem jest ułożyć scenkę przedstawiającą głęboką jaskinię i więźniów (siedzących, chodzących). Macie na to pięć minut.
- e) Uczniowie znajdują w podręczniku lub Internecie, albo w tekście źródłowym alegorię jaskini (cel 1). Naradzają się w grupach, jak przedstawić ją w teatrzyku.
- f) Uczniowie wykorzystują materiały i przygotowane scenki. Jedna grupa obsługuje teatrzyk, pozostałe zajmują widownię. Potem zmiana. Przeznaczamy na to nie więcej niż 10 minut lekcji.
- g) Proponujemy przemyśleć wnioski ze scenek tak, by móc wyjaśnić pierwsze NaCoBeZU. Gdy uczniowie będą gotowi, wyłożą zielone karteczki.
- h) Uczniowie pozostają na widowni. Wykorzystujemy przygotowane przez uczniów sylwetki, by przedstawić „spór o liczby” (cel 3) – wyjaśniamy w niej, jak rozwiązać spór przy pomocy teorii idei i czym różni się „fizyka” od „metafizyki” (cel 2). Możemy przy tym w trakcie odgrywania scenki zadawać pytania.
- i) Jeśli zielonych kartek nie pojawi się wystarczająco dużo, proponujemy wykonanie jeszcze jednego ćwiczenia – przy użyciu własnych smartfonów uczniowie mają wyszukać pojęcie anamneza (cel 4). Oczekujemy nadal na zielone kartki.
- j) Zakończenie – wybieramy jedną lub dwie osoby z zielonymi kartkami, by podsumować zajęcia. Oczekiwane wnioski:
Metafizyka zajmuje się światem niematerialnym. Platon był twórcą jednej z wizji takiego świata. Powiązał go ze światem materialnym.
Wprowadzamy ocenę kształtującą do dziennika.

Komentarz metodyczny

Zajęcia zostały przygotowane zgodnie z założeniami konstruktywizmu (patrz: program s. 2-3 i bibliografia). Dlatego przez całe zajęcia zwracamy uwagę, by lekcja była w większej mierze odkrywaniem niż podawaniem. Całość lekcji jest prowadzona zgodnie z założeniami oceniania kształtującego, dlatego taka forma oceniania jest obecna podczas całych zajęć. Sugerowane jest, by członkowie grup

na koniec dokonali oceny koleżeńskiej pracy, zgodnie z założeniami OK. Lekcja jest też nastawiona na kształtowanie kompetencji kluczowych zgodnie ze wskazówkami zamieszczonymi w programie i należy cały czas mieć je na uwadze. Miarą sukcesu uczniów jest samodzielne stworzenie opisu i samodzielna analiza. Dla uczniów z SPE może mieć charakter twórczej ekspresji (drama, plastyka).

Uczniowie z SPE powinni być wspierani i oceniani według indywidualnych zaleceń. Dla uczniów z dysfunkcją wzroku praca przy teatrzyku (wykonanie postaci, rysunków) jest jedną z form twórczej ekspresji i powinna być doceniona oceną. Teatrzyk ma zadanie otworzyć osoby, mające opory natury społecznej.